

Ny Opplysn

Vietnambevegelsen i Norge

POSTADRESSE: POSTBOKS 1428 VIKA, 0115 OSLO 1

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I OSLO

VIETNAM - INFO NR. 1 / 88

INNHALDET I DENNE INFO:

- side 1 - 5: VIETNAM ENDRER SEG - utdrag på norsk av hovedoppslaget i det amerikanske TIME den 1.2.1988
- side 6: WELCOME BACK TO VIET NAM - artikkel (på engelsk) om flyktninger og amerikanske vietnam-veteraner på turistreise til Vietnam, fra TIME, 1.2.1988
- side 7 - 8: ØKONOMISK SAMARBEID MELLOM VIETNAM OG UTLANDET
- side 8: OM FLYKTNINGER FRA VIETNAM
- side 9: FORHOLDET MELLOM USA OG VIETNAM
- side 10 - 11: VIETNAMS NYE ETABLERINGSLOV
(Utenlandske investeringer i Vietnam)
- side 11: REKEOPPDRETTSSENTER I MEKONG-DELTAET
- side 12 - 13: KAMPUCHEA-FORHANDLINGER - fra det danske VIETNAM-MAGASIN
- side 14 - 18: KAMPUCHEA 87: FORHANDLINGENES TIME ER SLÅET.
Fra det danske VIETNAM-MAGASIN
- side 19: POLITISK FORÅR I VIETNAM (Kronikk fra Dagbladet)

VIETNAM ENDRER SEG -

NYE LEDERE, MED NYE IDEER, GIR HÅP OM EN UTVEI FRA FATTIGDOM OG DESPERASJON

Utdrag av TIME MAGAZINE's hovedoppslag den 1. februar 1988

.....

Starten for forandring i Vietnam kan dateres til den 6. partikongress i desember 1986, som skjøv ut en gruppe partiveteraner som hadde hatt makten i 35 år med krig mot Frankrike og USA. Deres plasser ble overtatt av yngre kadre, ledet av en ny generalsekretær i partiet, NGUYEN VAN LINH (72). Ironisk nok ble Linh satt ut av politbyrået fra 1982 til 1985 på grunn av hans på den tiden upopulære ideer om økonomiske reformer. Han er senere blitt beskrevet som Sørøst-Asias Gorbatsjov, selv om den måteholdne vietnameseren - som er selvlært økonom - har lite av sovjet-lederens karisma.

Da Linh ble generalsekretær for vel et år tilbake, led Vietnam under en årlig inflasjonsrate på 900 %. Dets nasjonalinntekt pr innbygger var på bare 100 dollar, mens utenlandsgjelden var på 6,6 milliarder dollar. Arbeidsledigheten nærmet seg 30 %. Tross massiv innsprøytning av sovjetisk hjelp var økonomien i en farlig stillstand. Særlig i sør møtte Hanoi-myndighetene passiv motstand hos mange: mot de kunstig lave statlig fastsatte priser på matvarer reagerte bønder ved å nekte å utlevere ris til regjeringens representanter. I Mekong-deltaet utviklet enkelte konflikter seg voldelig og førte til kraftige sammenstøt og endog dødsfalle.

.....

På det økonomiske området har Hanois mistak vært alvorlige. Først kom forsøket på å påtvinge sørs frittrullende økonomi den ekstremt ortodokse sosialistiske modell som ble praktisert i nord. Med Moskvas motvillige aksept vedtok politbyrået å bygge opp en tunaindustriell basis på bekostning av lettindustrien og landbruket. Snart ble en omfattende mangel på forbruksvarer - utenom på det svarte marked - en alvorlig påkjenning på moralen. Manglende satsing på risproduksjon og fiskeoppdrett førte til omfattende underernæring.

Med Le Duc Tho, den tidligere nr 2 i det politiske hierarkiet, og hans allierte tilhengere av den harde linje som kritikere på sidelinja, måtte Linh bevege seg forsiktig. Men bevegelse har han skapt. Ett av hans første skritt var å avvike de forhatte kontrollpunktene der lokale politifolk stadig innkrevde avgift av bønder på vei med sine varer til byenes markeder. I Ho Chi Minh-Byen har landets første bank med kapitalistiske trekk sett dagens lys. Fordi den tillater uttak av penger straks uten byråkratisk sommel, får banken daglig 20.000 dollar (1,6 millioner vietnamesiske dong) i nye innskudd. Det er 40 ganger mer enn statsbanken. I desember 1987 vedtok nasjonalforsamlingen en liberal lov om utenlandske investeringer med det siktemål å trekke vestlige foretak til Vietnam. I sitt første møte med utenlandske journalister erkjente Linh siste uke at Vietnam er "et tilbakestående jordbruksland" som har mye å lære fra den kapitalistiske verden.

Lederen av Time's Bangkok-kontor, Dean Brelis, oppholdt seg 35 dager i Vietnam for å følge Linhs revolusjon i praksis. Brelis besøkte Vietnam første gang mens det ennå var en del av det franske Indokina på 50-tallet som korrespondent for Time og Life for deretter å dekke krigen for NBC. Brelis forteller fra sitt siste besøk:

.....

Engelsk er Hanois 2. språk - ikke fransk eller russisk. Der hvor det er mennesker på gaten, er en slangform for engelsk krydret med amerikansk vanlig. I de fleste kafeer du besøker, kan du møte country & western eller rock som bakgrunnsmusikk. Michael Jackson, Tina Turner og Stewie Wonder er velkjente. "Det er lite vi kan gjøre med den ungdommelige begeistring for deres musikk", innrømmet en tjenestemann. "Den overveldiger dem. Det er hat-kjærlighet-forholdet mellom USA og Vietnam."

.....

En av de mest spennende eksempler på den vitaliserte økonomiske energien er en 65 år gammel dynamo kjent som "Damen fra jungelen". På grunn av hennes gode omdømme og logiske sans var Nguyen Thi Thi en av avdøde Ho Chi Minhs favoritter. Men til tross for hans velsignelse og til tross for at hennes mann, et framtrædende partikader, hadde falt i kampen mot USA, ble hun ikke forskånet for partikadrenes vrede over mistanke for avvik. I 1981, kort tid etter at hun hadde startet en næringsmiddelbedrift i Ho Chi Minh-Byen, kom en sikkerhetsoffiser til hennes hus for å arrestere henne. En partitjenestemann hadde angitt henne som en kapitalismens mester og i hemmelighet kontrollert hennes regnskapsbøker for å finne bevis på personlig profittforsøk. Thi låste innsikkerhetsoffiseren og telefonerte til Linh, som var medlem av partiets sentralkomite. Han kom til huset og fortalte offiseren: "Hvis du skal arrestere madam Thi, må du også arrestere meg". Offiseren saluterte Linh, bukket for kvinnen og dro sin vei.

Idag er Nguyen Thi Thi administrerende direktør av Vietnams største næringsmiddelbedrift og også leder av den nylig etablerte kapitalistiske banken. Da jeg intervjuet henne, sto hun foran et stort situasjonskart over Ho Chi Minh-Byen, ikke ulikt de den amerikanske armeen en gang brukte der for sin planlegging. Idag markerer imidlertid ikke de røde lampepunktene "kontakt" med fiendtlige enheter, men plasseringen av utsalgssteder hun har etablert for salg av de 55 produkter hennes bedrift kan tilby, deriblant ris, nudler og kaker. Virksomheten har en omsetning på nesten 500 millioner dong i måneden, av hvilken halvparten går til staten. Hun betaler sine ansatte fra 7.000 til 18.000 dong i månedslønn (hennes egen lønn utgjør 11.000 dong).

Hver måned avsetter hun en del av overskuddet i et investerings-fond. Hun håper på om mulig å kunne etablere og drive et stort statlig varehus. "Jeg har ingen betenkeligheter med å bruke kapitalistiske metoder for å nå sosialistiske resultater", sier Thi. Hennes imperium omfatter også et lite oljeraffineri og 31 rismøller. Hun er villig til å anvende varer istedet for kontanter i forhandlinger med bøndene. "Jeg skaffer dem det de trenger, og til gjengjeld forsyner de meg med ris", sier hun. Hva er hemmeligheten bak hennes suksess? "Jeg ansetter dyktige unge medarbeidere", deriblant mange som har høyere lønn enn hun selv har. Hun planlegger å eksportere vietnamesiske produkter til Laos, Kampuchea, Japan og endog til Afrika. Hun har allerede inngått en varebytteavtale med Kenya omfattende nudler mot keniansk kaffe. Hennes firmas eksport gir nå en avkastning på 50 millioner dollar årlig i utenlandsk valuta, et resultat hun håper å fordoble innen 1990.

Hennes syn på Linh, som hun kjenner svært godt, er ikke overraskende: "Han er en dynamisk person. Derfor valgte vi ham til generalsekretær. Landet trenger ham. Det som for meg er viktig med kommunistpartiet er dets prinsipper om disiplin, individuell selvkontroll og personlig egenutvikling. De folkene som praktiserte dette på en feilaktig måte, er nå ute, og det var på tide. Vårt land har lidd for lenge. Vårt folk vil ha en rettferdig andel, og Linhs kamp er for å gjøre livet bedre. Men det blir ingen fornøyelsestur, det er nå en økonomisk kamp."

Et annet lysglimt er symbolisert ved Nguyen Xuan Oanh, en Harvard-utdannet økonom kalt Jack blant venner. Oanh, som en gang var visestatsminister i Thieus regjering i Saigon, er viseformann i den kapitalistiske banken som han har grunnlagt. Han leder også et økonomisk forsknings-kontor og er medlem av Nasjonalforsamlingen. Hans lønn utgjør litt over 1000 dollar årlig, mens en tilsvarende stilling i New York ville gitt en inntekt på minst 100.000 dollar om året. Som Oanh ser det, er det som for den nye ledelsen i Hanoi må ha topprioritet å stabilisere økonomien. Bare om det skjer, kan inflasjonen bli bragt under kontroll.

Da kommunistene inntok Saigon, lukket de byens 37 private banker. Bare den statlige banken fikk eksistere, men den viste seg å være totalt mislykket... Den kapitalistiske banken er ment å bidra til å redusere inflasjonen ved å fange opp disponible kontanter og låne dem ut til økonomiske investeringer. Alt nå er det planer om å åpne 2 nye filialer i Ho Chi Minh-Byen, og andre rundt om i landet. Statsbanken vil imidlertid ha en avgjørende innflytelse på hvilke lån som skal gis. Den vil ta seg av de store lånene, mens den kapitalistiske banken leverer såpenger til de mindre næringsdrivende.

Oanh spår at det blir behov for mer halv-kapitalistiske tiltak dersom Vietnam skal komme over den økonomiske tilbakeliegenhet. Han tror at regjeringen må skjære ned på utgiftene for å redusere underskuddet - det betyr igjen at man må gjennomføre det upopulære tiltak å kutte subsidiene på basisprodukter som ris og matolje. I tillegg må fabrikklederne gis mer spillerom når det gjelder å ansette og avskjedige ansatte og sette sine egne produksjonsmål.

Oanh hadde muligheten til å forlate Saigon med amerikanerne, men valgte å bli. "Jeg ble fordi jeg tror på det Harvard ga meg", sier han. "Hva det lærte meg var ikke å utnytte, men å tjene, å bidra. Hvis det jeg kan bidra med her, fører til noe positivt, dvs et annen syn og tilnæringsmåte for økonomisk ledelse, vil det være min belønning."

Pham Quang Le (59) er partisjef i Dang Hai, en liten by i risfylket Hai Huong, 30 km vest for Haiphong. Han har en lang karriere i hæren og krigen mot franskmenn og amerikanere bak seg. Da han vedte hjem etter avsluttet militær karriere i 1979, var forholdene i byen materielt forferdelige.....

Ca 90 % av landbruket i Vietnam er organisert som landsbykollektiver, og mesteparten av det resterende området tilhører statsbrukene. Dang Hai (med sine 4800 innbyggere) er ansett som noe av en mønsterlandsby. Jordstiene er blitt erstattet med brolagte veier og bomberommene med stenhus, alle med elektrisk strøm, under Le's ledelse. Landsbyen produserer 200 tonn ris til staten årlig, og i tillegg produseres 80 tonn svinekjøtt og 450 tonn grønnsaker og frukt, så som løk og meloner. Roser og andre blomster fra Dang Hai eksporteres til Sovjet-Unionen. 10 % av kooperativets årlige overskudd avsettes automatisk til et utviklings-fond som blant annet har finansiert bygging av et auditorium-teater med 750 plasser, en vielses-hall og bøker og papir for den lokale skolen. Fondet gir videre sosialhjelp til de 15 familier som mistet sønner eller ektemenn i krigen.

Le's ledelsesprinsipp, som ser ut til å ha blitt overtatt av den nye ledelsen i landet, har alltid vært: "Jo mer du produserer, jo mer tjener du". Etter at han flyttet tilbake til byen, har han hatt tre målsettinger: Folket må skape merkbare resultater og overskudd av sitt arbeid, staten må lå en rimelig men ikke undertrykkende skatt og kooperativets eget investerings-fond må styrkes. "Når vietnamesere arbeider hardt", sier han, "ønsker de resultater de kan smake, se og glede seg over."

Det er ingen politiske forbud mot religiøs aktivitet, men det finnes restriksjoner. Buddhistiske pagoder får ikke lov å ansette mer enn 2 munkar hver og får bare holde gudstjenester 2 ganger pr månedse-periode. Utgivelsen av religiøs litteratur er kontrollert, helt ned til antallet bibler som kan trykkes i et bestemt år. "Man kan si det er et kompromiss" sier en buddhistisk munk. "Religionen vet sin plass og kan ikke gjøre en stor forestilling. Vi er de stillferdige mennesker i hjørnet. Vi stiller ikke spørsmål, vi gjør ikke motstand."

En av de stillferdige menn er erkebiskop Nguyen Van Binh (77) i Ho Chi Minh-Byen, nr 2 i det åndelige hierarkiet (etter Hanois kardinal) innen den 5 millioner store romersk-katolske kirken. I mottakelsesrommet i hans residens henger 2 like store fargebilder: ett av pave Johannes Paulus den annen, og ett av Ho Chi Minh. "Ikke tro på beretninger om at kirken er døende i Vietnam", sier Binh. "Sannheten er at vi vokser. Etter frigjøringa har minst 3000 nye medlemmer kommet til hvert år. Og som vanlig døper, ekter og begraver vi våre katolikker med fullt rituale". Forholdene er ikke like enkle i nord, som led under en masseflykt av katolikker etter Geneve-avtalen av 1954 og landets deling.

Erkebiskopen benekter at alle sør-vietnamesiske katolikker støttet Thieu-regimet, noe som var en vanlig oppfatning den gang. "Det var ikke annerledes her enn det var i Europa under den 2. verdenskrig, med katolikker på begge sider, hos de allierte som hos aksemaktene. Katolikker var en del av de frigjøringskrefter som inntok Saigon". Han innrømmer at endel katolikker etter den sør-vietnamesiske regjeringens fall fryktet en massaker fra kommunistenes side. "Ikke noe slikt skjedde. Kommunistene og katolikkene kom til en forståelse. Vi hadde ca 100 arme-prester i de sør-vietnamesiske væpnede styrker som ble holdt i forvaring en tid for omskolering. Alle er sluppet fri. Regjeringen lovet at alle disse kunne gjenoppta sin virksomhet som prester."

"Det er en forandringens vind over verden", sier erkebiskopen. "Og vi merker den også her. Det er for tidlig å si, men jeg føler og hører store forventninger fra mitt folk. Det forstår at Linh må bevege seg forsiktig."

En av Ho Chi Minh-byens ledende borgere er Le Chan (49), en kunstner med et rundt ansikt og et lite bukkeskjegg. Han maler med den tradisjonelle vietnamesiske lakk-eggskjell-olje teknikken. Den krever uhyre varsomt fingerarbeid når han plasserer gullstøv og bittesmå eggskall-biter i lakken. Chan sier at hans stil har blitt påvirket av en tilsynelatende uhomogen trio av vestlige kunstnere: Botticelli, Salvador Dalí og Winslow Homer..... Selv om han selv aldri har vært utenfor Vietnam, ser han ut til å vite hva som skjer i verdens kunsthovedsteder.

Chan leder et kunstner-kooperativ på 10 medlemmer som produserer lakk-arbeider til salg for turister fra Øst-Europa, og i stigende grad også fra Vest-Europa og USA. "Vi kan male hva vi vil. Mundighetene sier ikke at det eller det tema er forbudt. Jeg er fornøyd", sier Chan som under krigen var en eneboer som nektet å velge side. "Kunst betyr å gi liv, ikke ta liv. Jeg ønsket uavhengighet for mitt land, men jeg engasjerer meg ikke i politikk".

Sovjetisk økonomisk og militær støtte beløper seg til 2 milliarder \$ årlig. Vietnameserne er forsiktige når de snakker om sovjet-borgerne, men det er en viss fortørnelse å merke når samtalen kommer inn på dårlige forbruksvarer og sovjetiske traktorer som er konstruert for et kaldere klima. Det er lite som tyder på at den sovjetiske hjelpen har hatt mye betydning for dagliglivet.

Hva synes så sovjet-lederne om sine til tider stridbare klienter? Juri Miakotnik - sovjetisk charge d'affaires som i desember vedte hjem etter 6 år i Hanoi - er varsom i et intervju. Hvordan vurderer Sovjet-Unionen forandringene

strikk
og
tykk

som ble vedtatt på Vietnams 6. partikongress ? "Sovjet-Unionen verdsetter høyt den fornyelseslinje som kongressen vedtok", svarer han. "Vi mener den er skapende og realistisk. Sovjet-Unionens samarbeid de neste tre eller fire år vil bli basert på jordbruksproduksjon, framstilling av forbruksvarer og utvikling av energikilder."

Den nye giv i Vietnam gjenspeiler seg også på det utenrikspolitiske området, og særlig i økonomisk sammenheng. Den 1. januar '88 satte Hanoi en ny lov i kraft som tillater utenlandske investorer å eie opp til 100 % av et hvert felles samarbeidsprosjekt med Vietnam. Siste uke kom en gruppe vietnamesiske økonomer og jurister, ledet av Oanh, til Bangkok som første stoppested på en reise rundt kloden for å selge lovens fordeler til mulige investorer.

På det politiske området insisterer talsmenn i Hanoi på at man ønsker et bedre forhold til Sambandet av Sør-Øst-Asiatiske Stater (ASEAN), som sterkt har motsatt seg Vietnams okkupasjon av Kampuchea, og kan hende endog til Kina, som støtter de Røde Khmer. Og framfor alt ser det ut til å være en sterk higen etter å etablere kontakter til Washington. Et lite tegn: Etter et besøk i Hanoi kunne kongressrepresentantene Robert Mrazek (demokrat) og Thomas Ridge (republikaner) fortelle at planer er på gang for at alle amerasiater (dvs. barn av vietnamesiske kvinner og amerikanske soldater) og deres familier, ialt ca 30.000 personer, skal få utreise til USA i løpet av de neste to år. Men USA nekter fortsatt å anerkjenne Vietnam og Kampuchea-okkupasjonen, tilstedeværelse av sovjetiske krigsskip i Cam Rahn-bukta og Hanois rulleblad hva gjelder menneskelige rettigheter.

"Vi stiller ingen betingelser for en normalisering med USA", sa vietnams utenriksminister i et 75-minutter langt intervju. "Vi droppet våre krav på krigs-erstatning i 1978. Vi har ingen illusjoner om økonomisk hjelp fra USA. Vi er ikke tiggere.... Vi vil være ute av Kampuchea i 1990. Innen da regner vi med å ha stabilisert vår økonomi. Vi ønsker fredelig sameksistens med alle våre naboer. Vi ønsker å redusere armeen til et minimum. Vi ønsker å kopiere japanerne som bruker 1 % av BNP til forsvaret."

Selv om det har vært tegn til tøvær i saken, så er et nøkkelstridsemne i forholdet mellom Vietnam og USA de 2.413 amerikanerne som fortsatt er savnet etter Vietnamkrigen..... Utenriksministeren var bestemt i sine uttalelser om problemet: "Vi vil gjøre alt som er mulig for sammen med USA å finne etterlevningene av dem som ble borte i kampene. Når det gjelder alle rapporter om at vi fortsatt skulle ha levende krigsfanger, utfordrer jeg enhver til å legge fram noen som helst slags bevis for en slik anklage...."

Etter Linh's forfremmelse har et "renselsesprogram" pågått. Omlag 10 % av partiets 2 millioner medlemmer er utstøtt, anklaget for korrupsjon, udugelighet, tyveri, besittelse av pornografi og dekadent livsførsel... "Prosenten av dekadente og avvikere i partiet er fortsatt høy", skrev partiavisa Nhan Dan sist høst.

De konservative tilhengere av den hårde linje i partiet er langt fra begeistrede for de forandringer som er startet under Linh..... Ifølge vestlige diplomater utspant det seg hårde debatter i politbyrået mellom de konservative og Linh's tilhengere da han ønsket i fjor å løslate flere tusen av de gjenværende fanger i "omskolerings-leirene". Linh-fraksjonen vant, og den 2. september, Vietnams Nasjonaldag, ble det største enkeltantall på en gang - 480 fanger - frigitt: To tidligere regjeringsministre under Thieu og 9 generaler var blant dem. Siste uke kunngjorde Linh at alle de gjenværende fanger i leirene vil bli satt fri.....

Living

Welcome Back to Viet Nam

Returning natives and vets are booking package tours

Since last April, several hundred Americans have picked an unlikely vacation spot: Viet Nam. Among the travelers on one recent package tour was Paul Witeman, TIME's San Francisco bureau chief. A report on his adventures follows:

The photos in the travel brochure promise exotic scenes of rare beauty: coarse sand beaches curve seamlessly toward the horizon; delicate, silk-draped women smile alluringly. But upon landing at an eerily empty Tan Son Nhut airport, there is no escaping the stark reminders of conflicts past: the olive-drab Chinook helicopters, C-130s and C-47s lie cheek by cheek off the tarmac. This is no Club Med. This, ladies and gentlemen, is the Socialist Republic of Viet Nam, a recent and tentative entrant in the lucrative global sweepstakes known as the tourist industry.

A trip to Viet Nam is not for everyone. But for those who choose to go, there are infrequent flights from San Francisco on Philippine Airlines. Others may trickle in via Bangkok. "The business is there," says Fred Lemnitzer, the airline's tour and promotions manager in the U.S. "We fought the French and they visit," observes Tour Guide Nguyen Viet Hai of the government tourism office in Saigon. "Why not the Americans?"

The mix of intrepid voyagers usually includes returning U.S. veterans and nat-

First trip home: Tran Thi Thuc of Kalamazoo, Mich., who left her native land in 1975, explores the beaches near Nha Trang, on the South China Sea

uralized American citizens, born in Viet Nam. "It's nice, flying into Saigon, not having to sit on a flak jacket," says Bob Handy, 55, of Santa Barbara, Calif., who served a year in Chu Lai with the Marines. "I'm going back because it's a beautiful country." Like most of her fellow Vietnamese-born travelers, Tran Thi Thuc, 49, a health-care worker from Kalamazoo, Mich., was hoping to visit relatives. "I have not seen my mother since 1975," she says, recalling a hasty departure with her husband and two children the week before Saigon's collapse. Tearful reunions outside the terminal at Tan Son Nhut now occur regularly, although many returning Vietnamese are nervous about how they will be received. Manila-based Tour Operator Jonathan Nguyen, a naturalized American, offers reassurances. "Overseas Vietnamese, welcome back," he exclaims at a briefing session during a stopover in the Philippines. "You will be treated like a king with your dollars."

Bicycles and billboards: the bustling scene near the central market in downtown Saigon

Nguyen's highly organized tours, planned with the enthusiastic cooperation of the Hanoi government, begin in teeming Saigon. Arriving there in the "high season"—the relatively dry period from November to May—can pose a few logistical problems. Travelers from the Soviet Union and East bloc countries, seeking a winter refuge, come in droves. As current allies, they have the clout to book the downtown hotels, while Americans are often relegated to the Tan Binh, a tedious, hour-long pedicab ride from downtown's central market. Among the scant diversions of the place: tasty, small loaves of French bread, pint bottles of dreadful Vietnamese vodka and a nearby tennis club. For a pack of American cigarettes, the local pro will cheerfully run you into a puddle of perspiration on the single cement court.

With a little luck, even Americans may find themselves a spot at one of five downtown hotels that the Vietnamese generously rank as first class. The old Saigon Palace on Nguyen Hue Street may be the best of the lot, but guests must still share the "sunny terrace" on the hotel rooftop with brown rats the size of squirrels. Consequently, one does not tarry romantically over cocktails.

Fortunately, the charms of Saigon are not the country's only attractions. The one-week tour features a day-trip to Cu Chi, site of a war museum, two days at the beach resort of Nha Trang and an excursion to the former French hill station of Dalat. All this for \$2,000, including round-trip airfare from San Francisco. The two-week tour (\$3,000) adds stops at Danang, Hue, Hanoi, Haiphong and Ha Long Bay. Guides and transportation in a cramped van are part of the package, along with overnight accommodations in Manila.

TIME JANUARY 18, 1988

At Cu Chi, an hour northwest of Saigon, government tour guides fire their only major barrage of propaganda. In a lecture complete with pointer and diagrams, Nguyen Viet Hai, 33, details how ingenious Viet Cong escaped detection by U.S. soldiers by hiding out in a network of narrow, subterranean tunnels. Next, visitors are invited to go below ground and taste the claustrophobic flavor of tunnel life for themselves. The guides hasten to point out that the passageways have been enlarged to accommodate Caucasian visitors. Before the group descends, Hai recites the tunnel dwellers' motto: "When you walk without footmarks, when you cook without smoke, that is how you survive." After a few—interminable—minutes most visitors are eager for a peek at the sky. "I see the light at the end of the tunnel," says Kevin McKiernan, 43, of Santa Barbara, sardonically echoing the phrase from two decades earlier that became a derisive wartime cliché. As the van pulls away from the site, children born a decade after the last G.I. had packed his gear, run along behind, calling out in English, "Hey, Joe!"

For most of the group, the subsequent three-day excursion to Nha Trang and Dalat provides a calming change of pace. Route 1, the two-lane highway linking Saigon with Hanoi, dips toward and away from the South China Sea on its way 250 miles up the coast. The van passes through places remembered dimly as wartime datelines. Phan Thiet, Phan Rang and Cam Ranh Bay, now a Soviet naval base, appear then recede outside the van's windows. Frequent ambushes and well-placed mines rendered many sections of Route 1 impassable to U.S. forces and the French military before them.

Now a Manhattan-like roadscape of potholes and flooded-out bridges merely makes for fanny fatigue. Roaming chickens, dogs, cows, ducks, water buffalo and humans further obstruct the journey. Says Hal Kataoka, 36, of San Mateo, Calif., "The horn is the most important accessory on this van."

After the tour group registers at the Thang Loi (victory) hotel in Nha Trang, a block from the sea, there are two days to body surf in the warm, gentle swells, drink coconut milk and eat traditional *lau* soup and spicy crab, as well as view the massive brick Cham temples dating from the 10th century. Following dinner, group activity generally ceases, allowing for solitary strolls or modest forays to local markets, where simple wood handicrafts and fresh fruit are available.

The climb from the coast through Ngoc Muc Pass brings travelers to a plateau strewn magnificently with poinsettia trees the size of small maples, all in bloom. A thousand varieties of orchid are said to grow in the province, and mimosa vines with delicate, mauve flowers climb innumerable trellises. At the 52-room Dalat Palace Hotel, completed in 1923, Headwaiter Hoang Van Tu serves meals, as he has since 1942 to the likes of Charles de Gaulle, Madame Ngo Dinh Nhu and even the Emperor, Bao Dai himself. There is nothing imperial about the hostelry today, but the mosquito netting hanging from the massive teak bed is skillfully patched and blessedly intact. A mile away horses graze near a sand trap on the golf course Americans designed and built for R. and R. sojourns in the '60s.

The gradual descent back to Saigon's heat is broken by a pause in Bao Loc to buy the renowned local tea and an unscheduled pit stop in a teak grove. The van with the small U.S. flag on the windshield startles villagers and city folk alike. Americans are a rare species in Viet Nam, and most are

mistakenly greeted in Russian by children and adults. But when the reply is "Viet Lien-So-Mee" (Russian-Vietnamese pidgin for "Not Soviets, Americans"), Vietnamese, especially in the South, do happy double takes. This is in part due to an economy that once benefited mightily from a seemingly endless flow of dollars. Before, there were many Americans and good

Examining a Viet Cong tunnel

tips," says one Saigon bartender who now makes the equivalent of \$10 a month. "Now with the Lien-So, there is only 'Thanks.'"

If the Vietnamese seem enthusiastic about American tourism, the U.S. Government is distinctly less so. Washington does not officially recognize the regime in Hanoi, and the Treasury Department enforces rules that hobble travelers and prevent tour operators from advertising. Members of the Vietnamese community in the U.S. may feel further discouraged from making a visit: supporters of Nguyen Cao Ky, former Vice President of South Viet Nam now in exile in California, insist that a trip to the homeland abets the enemy.

For those who are not discouraged by all this, there are other caveats. The wait for a visa to visit Viet Nam can be exasperatingly long, and doctors recommend an arm-numbing array of shots against typhoid, cholera, tetanus and diphtheria, as well as the weekly malaria pill while in-country. A few other words of advice are in order. Leave your preconceptions at home: pack instead medical supplies for most intestinal contingencies (don't drink the water, peel all the fruit) and a healthy tolerance for inconvenience (no toilet paper or light bulbs). Credit cards and traveler's checks are useless; leave home without them. Bring cash but not bundles. The maximum value of goods purchased to take home cannot exceed \$100, and there is little to buy. Viet Nam is a banquet primarily for the mind, richly sautéed in historical resonances. And despite those resonances, the reception is remarkably warm.

Silence and solitude: a Buddhist monk prays at Saigon's elaborate Xa Loi pagoda

TIME JANUARY 18, 1988

ØKONOMISK SAMARBEID MELLOM VIETNAM OG UTLANDET

Kilde: Doan Ket (Paris), organ for Vietnamesernes Forening i Frankrike.

I kjølvannet av reformpolitikken og den nye investeringsloven innledes nå en ny æra når det gjelder økonomisk samarbeid mellom Vietnam og utlandet:

- FRANKRIKE

- 18. januar i år undertegnet Vietnam og Alcatel en avtale om opprettelse av et felles selskap som skal produsere utstyr og installere nytt telefonnett i hele Vietnam i løpet av 6-8 måneder. Avdragstiden for det franske investeringslånet er satt til 4 år.
- Vinaspecia har hatt forhandlinger med de franske selskapene Rhone-Poulenc, Roussel-Uclaf og Essilor om framstilling av farmasøutiske produkter og utdanning av faglært personell i Vietnam. En del av produksjonen er beregnet på eksport.

- SPANIA

Det spanske selskapet TRANSCOMIN 86 undertegnet i desember 1987 en kontrakt på flere milliarder kroner med Ho Chi Minh-byen. 60 % av den nødvendige kapital framskaffes fra spansk side. Prosjektet omfatter bl.a. bygging av et oljeraffineri, en monteringsbedrift for biler, et stort helsesenter, et stålplateverk og utvikling av varmekraft og solenergi.

- BELGIA

Den belgiske hotellkjeden PULLMAN har inngått kontrakt med Vietnam om rehabilitering og oppgradering av flere hoteller i landet. Således skal Thong Nhat-hotellet i Hanoi etter ombyggingen i 1989 gjenåpnes som et 3-4 stjernes hotell etter internasjonal standard. PULLMAN organiserte i februar i år sin første turistreise til Vietnam.

- USA

Det amerikanske selskapet OLIO (Our Land International Organization) og Ho Chi Minh-byens jordbrukskontor skrev nylig under på en samarbeidsavtale med en ramme på 3,7 millioner \$. OLIO skal stå for oppdrett av 3600 melkekyr og etablere et moderne meieri for foredling av melkeprodukter. Overskuddet skal deles 50-50 mellom OLIO og Vietnam.

- HONG KONG

Vung Tau-Tourism (Vietnam) og Hotrimec (Hongkong) har opprettet et felles selskap for transport av turister. 120 busser er sendt for dette formål fra Hongkong til Vietnam. 2 andre selskaper i Hongkong regner med å formidle 5000 turister til Vietnam i løpet av inneværende år.

- SINGAPORE

Tidlig i 1988 ble den første konfeksjonsbedrift etablert i Ho Chi Minh-byen som et samarbeidsprosjekt mellom IMEXCO (Vietnam) og en privat forretningsdrivende fra Singapore.

- JAPAN

Japansk næringsliv har opprettet sitt eget handelssenter i et nytt bygg i Hanoi med henblikk på framtidig handelssamarbeid mellom de 2 landene.

- AUSTRALIA

Australske firmaer har nylig avsluttet etableringen av et nytt telekommunikasjonsnett i Hanoi.

- FLYTRAFIKK

Thai International og Air Vietnam har inngått avtale om opprettelse av en flyrute Bangkok-Ho Chi Minh-byen fra februar 88. Air Vietnam flur tirsdag og torsdag til Bangkok, Thai International tirsdag og fredag fra Bangkok.

Fra før har Air France 2 ukentlige flygninger fra Paris til Ho Chi Minh-byen. Jet Tours (eid av Air France) organiserer dessuten jaktreiser til Mekong-deltaet.

OM FLYKTNINGER FRA VIETNAM

Kilder: TIMES, 18.1.88
Doan Ket (Paris)

Fra april 1987 har flyktninger som forlot Vietnam i og etter 1975 hatt legal rett til å besøke Vietnam som turist-, eller for ev. å slå seg ned i Vietnam på nytt.

Det blir organisert selskapsreiser fra USA, England og Frankrike til Vietnam for vietnamesiske flyktninger og vanlige turister. Det tar nå 35 dager for vietnameserne og 10 dager for de andre å få turistvisum til Vietnam.

Vietnam-flyktninger som har besøkt familiene sine på turistvisum har i avisintervjuer i Frankrike etterpå fortalt at de overhodet ikke var utsatt for trakassier. Tvert om var de gjenstand for stor nysgjerrighet og fikk en svært vennlig mottakelse. Også i Norge kjenner man til flere tilfeller med flyktninger som har fått turistvisum for besøk i hjemlandet.

Den 21.12.87 kom 5 vietnamesiske flyktninger - fra 19 til 73 år - til Ho Chi Minh-byen fra Bangkok. De 5 hadde flyktet til Malaysia av ulike grunner og i tidsrommet 1980 - 87. Felles for dem var at de nå valgte å reise hjem for å bosette seg i hjemlandet.

Fra 26.2.88 har den vietnamesiske staten begynt å gi tillatelse til borgere som for en begrenset periode ønsker å oppholde seg i utlandet for "å besøke familie, få medisinsk behandling, studere for egne midler eller turistbesøk".

På et internasjonalt presse-møte i Ho Chi Minh-byen den 21. januar i år fortalte NGUYEN VAN LINH - generalsekretær i Vietnams Kommunistparti - at samtlige gjenværende i omskoleringsleirene raskt vil bli løslatt. De som ønsker å utvandre, vil få tillatelse til det. Ca 20.000 personer har fått utreisevisum fra vietnamesiske myndigheter men har ikke kunnet forlate Vietnam pga manglende mottakerland. Spesielt er USA restriktive med å utstede innreisevisum.

FORHOLDET MELLOM USA OG VIETNAM.

Kilder: NEWSWEEK (14.1.88) og DOAN KET (Paris).

Forholdet USA-Vietnam under presidentene Carter og Reagan har vært spent - og i perioder direkte fiendtlig. I det siste er det imidlertid tegn som varsler et visst tøvær, som i beste fall kan lede til en normalisering.

Amerikanske kongressmenn og private organisasjoner (Vietnam-Veteraner, humanitære hjelpeorganisasjoner mm.) har besøkt Vietnam den senere tid. I september i fjor sendte president Reagan den pensjonerte generalen John Vesssey som leder for en offisiell delegasjon til Hanoi. I en felles erklæring etter delegasjonens forhandlinger med myndighetene i Vietnam framkom det at partene var enige om:

- at Vietnam aktivt skal hjelpe til med å framskaffe opplysninger om de såkalte amerikanske MIA (savnede i aksjon under krigen).
- at USA skal hjelpe Vietnam med å løse noen av sine humanitære problemer.

En oversikt over Vietnams behov er overlevert til amerikanske humanitære organisasjoner, som nå har fått Reagan-administrasjonens tillatelse til å bistå Vietnam.

En gruppe amerikanske eksperter har flere ganger vært i Vietnam med sikte på å kartlegge behov og skaffe Vietnam utstyr og materialer til produksjon av proteser til de omlag 300.000 krigsinvalidider.

Dessuten har Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) signalisert en mer positiv holdning til eventuelle lån til Vietnam. Dette kan klart tydes som en oppmyking av USAs holdning til Vietnam.

Spørsmålet om de amerikansk-vietnamesiske barna (amerasians) har også vært gjenstand for forhandlinger mellom USA og Vietnam. Man er blitt enige om at de antatt 10.000 amerasians i Sør-Vietnam og ca 40.000 av deres nærmeste slektninger skal få reise ut og etablere seg i USA over en 2-årsperiode. Vietnam har i denne sammenheng forpliktet seg til å gjøre sitt beste for å finne og registrere alle amerasians i de 21 provinsene i sør.

Den amerikanske kongressen har i desember 1987 bevilget 5 millioner dollar til dette formålet. En del av disse penger vil bli overført til Vietnam som støtte til kartleggingsarbeidet. Amerikanske myndigheter har også vedtatt at barna - men ikke deres pårørende - vil få immigrant-status, hvilket vil lette deres etablering i USA.

NY LOV OM UTENLANDSK INVISTERING I VIETNAM.

For å tiltrekke seg utenlandsk invistering i SRV, har SRV vedtatt en liberalisering av sin lovgivning. Dette for å øke sin eksport å få tilbake "hard valuta".

Alle som ønsker å etablere seg, utenlandske organisasjoner og/eller privatpersoner er ønsket velkommen.

GENERELLE BESTEMMELSER

Alle som respekterer Vietnams uavhengighet og suverenitet, overholder vietnamesisk lov, likestilling og gjensidige fordeler.

Den vietnamesiske stat garanterer eierrettighetene til utenlandsk kapital og andre rettigheter for utenlandske investorer, samt tilrettelegger fordelaktige forhold og letter formalitetene.

INVISTERINGSFORMER

- 1) Kontraktmessig samarbeide.
- 2) Joint venture virksomhet eller selskap.
- 3) Privat virksomhet med 100% utenlandsk invistert kapital.

En utenlandsk og vietnamesisk partner kan inngå en samarbeidsavtale, slik som produksjonssamarbeide eller annen type virksomhet.

De to partene lager da en samarbeidsavtale seg imellom.

Utlendinger kan foreta invisteringer på følgende måter:

- 1) Utenlandsk kapital.
- 2) Levering av fabrikker, bygninger, utstyr, maskineri, verktøy, komponenter og reservedeler.
- 3) Patenter, teknisk kunnskap, teknologiske prosesser, og teknisk service.

Vietnamesisk bidrag til et joint-venture kan være:

- 1) Vietnamesisk kapital.
- 2) Naturressurser.
- 3) Bygningsmateriell, utrustning og innredning.
- 4) Rett til å bruke landområder, ferskvannsoverflate, havoverflate.
- 5) Fabrikker, bygninger, utstyr, maskineri, verktøy, komponenter og reservedeler.

- 6) Service på konstruksjoner, fullmakter til å opere fabrikker, teknisk kunnskap, teknologiske prosesser og teknisk service.

Overskudd og risiko ved en joint venture avtale deles i forhold til innskuddet.

SKATTEMESSIG FORHOLD

Skatteprosenten blir 15-25% av overskuddet. For olje og gass og andre naturressurser blir skatten høyere i samsvar med internasjonal praksis.

Avhengig av bransje eller sektor, størrelsen på investeringene, eksportvolumet, kan skatten reduseres opptil 50% i 2 år fra det året virksomheten viser overskudd.

Underskudd kan fordeles over inntil 5 år.

Dette er kun et utdrag av lovverket. Vietnambevegelsen i Norge har loven på engelsk. De som er interessert kan skrive å be om å få den tilsendt mot et ekspedisjonsgebyr på kr. 20,-

REKEOPPDRETTSENTER

Ferskvannsreker (grey-shrimp) på størrelse 2-300 g, ja endog helt opp til 500 g, og som oppnår gode priser på det internasjonelle markedet.

Ja, dette er blitt en ralitet i Mekong-deltaet, nærmere bestemt Vung Tau-Con Dao. Senteret ble åpnet i juni 1987, og driver med forskning og oppføring av reker.

Bygningene ble påbegynt i oktober 1985 med hjelp av Mekong River Provisional Committee. Omkostningene beløper seg til 40 millioner dong og den australske regejring har gått inn med en garanti på en million dollar.

Senteret anses å være det mest moderne i hele Asia, ja til og med i hele verden. Senteret består av 12 deler, og dekker 36 mål. Det inneholder to produksjonslinjer, en for klekking av yngel, utstyrt med et lukket vannsirkulerings-system og fôringsanlegg. Den andre linjen produserer omsetningsferdige reker.

Senteret produserer også fôr til hele anlegget.

De studerer og anvender vitenskapelig framgang i sin egen aktivitet, samt lærer opp teknisk personell.

Senteret leverer også 16-18 millioner yngel til andre oppdrettsanlegg i Mekong-deltaet.

Når Sihanouk-kortet spilles

Trods Sihanouks modsigelsesfyldte optræden synes Kampuchea-konflikten for alvor at være på vej mod sin afslutning – på bekostning af Khmer Rouge og Son Sagns KPNLF

af Inger V. Johansen

Endnu en gang lykkedes det den uforudsigelige Sihanouk at vende på en tallerken, da han den 30. januar i Peking meddelte, at han nu »permanent og uigenkaldeligt« trådte tilbage som præsident for den kampuchean-ske modstandskoalition og for anden gang afbrød sine forhandlinger med den kampuchean-ske premierminister Hun Sen. Fremover ville han kun forhandle med Vietnam, sagde han, men Hun Sen måtte godt være med.

Uanset denne nyudvikling i forhandlingssituationen er der dog intet der tyder på, at den er sat i bero. Selv normalt forsigtige embedsmænd i Reagans regeringskontorer i Washington betragter – ifølge det britiske dagblad »The Guardian« – de diplomatiske manøvrer omkring Kampuchea som slutspillet i konflikten.

Første møde mellem Sihanouk og Hun Sen

Forinden Sihanouks seneste udspil havde der været 2 forhandlingsmøder med en kort taktisk afbrydelse af forhandlingerne fra Sihanouks side umiddelbart efter det første møde.

2 ting må man dog bide mærke i. Nemlig at spørgsmålet om tilbage-trækning af de vietnamesiske tropper besynderligt nok ikke blev berørt, og at de 2 øvrige modstandskoalitionspartnere – Khmer Rouge og Son Sanns KPNLF – indbydes til at deltage i de kommende forhandlinger uden at det specifikt nævnes, at Pol Pot, Ieng Sary m.fl. er uønskede, som Hun Sen tidligere har stillet krav om. Fra samtalerne mellem parterne er det dog tydeligt nok, at man hellere end gerne vil undvære dem og så-mænd også hele Khmer Rouge.

Sihanouks søn prins Norodom Ranariddh, der er chef for Sihanouks militære styrker, sagde efter mødet om de 2 koalitions partnere: »Vi håber oprigtigt, at de som patrioter vil bemærke, at fredstoget nu er sat i bevægelse, og at de må springe på toget, hvis de vil med. Ellers kører det uden dem.« Han meddelte også, at der nu var en de facto våbenhvile mellem Sihanouks tropper og Heng Samrins (Phnom Penh-styret) hær.

Bolden er givet op til Kina

Disse ord var naturligvis ment som et pres på de 2 koalitions partnere og specielt på Kina, hvis støtte de begge er afhængige af. Men det antyder også som tidligere nævnt i VIETNAM-bladet, at Sihanouk ikke har spor imod at tage tilbage til Phnom Penh uden sine koalitions partnere. Udviklingen siden har understreget dette. Samtidig har mødet med Hun Sen – selvom det var »uofficielt« – givet Hun Sen, og styret i Phnom Penh, en form for internationalt blåt stempel og delvist udmanøvreret de 2 andre grupper i offentlighedens øjne.

Hvis dette er Sihanouks sigte, er det endnu væsentligere for ham at få presset Kina med sig. Hvis han kan få Kina til at opgive støtten til de 2 koalitions partnere og slutte op bag sine egne forhandlingsbestræbelser, vil vejen være åben for Sihanouk til at kunne satse på en 2-parts-regering i Phnom Penh bestående af det nuværende styre og hans egen gruppe. Khmer Rouge og specielt ikke Son Sann vil i længden kunne overleve uden støtte fra Kina eller Vestmagterne.

Amerikansk kovending

Signalerne fra de øvrige stormagter og fra ASEAN-landene viser også, at Kina og Sihanouks 2 koalitions partnere er ved at blive isoleret. Både Sovjetunionen og USA gav (udover naturligvis Vietnam) udtryk for deres støtte umiddelbart inden forhandlingsmødet i december. For USAs vedkommende er dette en kovending. Den amerikanske udenrigsminister George Schultz sendte et personligt budskab til Sihanouk inden mødet,

hvor han understregede, at Reagan-administrationen helt og fuldt støttede Sihanouks bestræbelser på at skabe et frit og uafhængigt Kampuchea.

Kina nøjedes med at rapportere om mødet bagefter, uden at kommentere det. Men - interessant nok - blev der offentliggjort et billede i de kinesiske medier af Sihanouk og Hun Sen sammen på mødet. Dette er faktisk at give Hun Sen - ifølge officiel kinesisk opfattelse »en vietnamesisk lakaj« - en uhørt anerkendelse.

Kina har stadig det standpunkt, at der ikke skal forhandles, før de vietnamesiske tropper er trukket ud af Kampuchea. Et standpunkt, der unægteligt er blevet undermineret af Sihanouks manøvrer.

USA varmer op til fred

Samtidig er der tydelige tegn på opblødning fra USAs side over for Vietnam. Efter den tidligere amerikanske general John Vesseys besøg i Hanoi i august sidste år har USA tilskyndet private hjælpeorganisationer i USA til at optrappe den humanitære hjælp til Vietnam. Officiel hjælp kan ikke ydes på grund af den fortsatte embargo mod Vietnam.

Også ASEAN-landene skifter kurs. Singapore, Malaysia og Indonesien støttede ligesom USA op om Sihanouks forhandlingsinitiativ. Da Sihanouk umiddelbart efter forhandlingsmødet afbrød videre forhandlinger - tilsyneladende fordi han var skuffet over, at tilbagerækningen af de vietnamesiske tropper ikke var blevet tilstrækkeligt berørt - reagerede ASEAN-landene negativt. Han giver selv dette som begrundelse for, at han igen skiftede standpunkt.

Anden forhandlingsrunde

Mødet drejede sig væsentligst om en tidsplan for tilbagerækning af de vietnamesiske tropper fra Kampuchea. Hun Sen foreslog 30 måneder og gik i løbet af mødet ned til 24 måneder i 3 faser. Til gengæld modificerede Sihanouk sit krav om en total tilbagerækning på én gang som forudsætning for hans tilbagevenden til Phnom Penh og for dannelsen af en provisorisk regering, at dette allerede kunne ske efter den 2. fase i tilbagerækningen.

Men der var også betydelige tilnærmelser mellem de 2 parter på mødet. Prins Ranaridh talte om, at Hun Sen

kunne beholde posten som premierminister, og Hun Sen gav udtryk for, at han ville acceptere et pluralistisk demokrati i et fremtidigt Kampuchea.

Sihanouk var omend endnu mere utvetydig i sit ønske om ikke at have de øvrige politiske grupper med i et regeringssamarbejde: »Jeg vil ikke bede de andre om at deltage. Det er op til dem selv at slutte sig til os, hvis de vil det,« sagde han.

Man blev enige om at fortsætte forhandlingerne ved senere møder i Pyongynag i Nord-Korea, i Paris og i New Delhi.

Sihanouk-kortet spilles

Sidste akt i dette Sihanouk-drama - hans meddelelse d. 30.1. om at fratræde som præsident for koalitionen og tilbud om forhandlinger direkte med Vietnam er et yderligere pres på Kina, men kan også allerede være stiltiende accepteret af kineserne.

På den ene side henviste Sihanouk til angreb på sine tropper fra Son Sann-styrkernes side som begrundelse for sin beslutning. Han kaldte koalitionen »et afskyeligt uhyre«, der »ikke repræsenterer andet end sine sponsoreres interesser.« På den anden side udtalte han, at Hun Sen ikke var en uafhængig leder, men manipuleret af Vietnam.

Udtalelsen om Hun Sen falder utvivlsomt i kinesernes smag, mens hans fratræden som præsident synes at vække dyb bekymring. En diplomat i Peking mener ifølge Far Eastern Economic Review d. 11.2.88, at uden Sihanouk kan koalitionen troværdighed og levedygtighed ikke bevares. »Kina har mere brug for Sihanouk end nogen anden.«

Kineserne har ikke lagt luft til Sihanouk efter hans seneste manøvre. Umiddelbart efter, den 1. februar, mødtes Sihanouk med generalsekretæren for det kinesiske kommunistiske parti, Zhao Ziang, der lagde vægt på Sihanouks betydning for »det kambodianske folk«. Mødet blev omtalt dagen efter på forsiden af »The People's Daily«. Dette kan kun opfattes af Sihanouk som en kinesisk officiel støtte til drøftelser med Vietnam.

Hvis det lykkes Sihanouk helt at udmanøvrere de 2 øvrige parter i den kampuchianske modstandskoalition og få Kina til at acceptere sig selv som Kinas hovedallierede, hvilket han synes at satse på, er sigtet med Kinas Indokina-politik for alvor slået fejl. Sihanouk vil aldrig være den sikre forbundsfælle for Kina som Khmer Rouge har været og stadig er det. Og Kina vil ikke få den altafgørende indflydelse på udviklingen i Kampuchea, som var så magtpåliggende.

Kina optrapper konflikten om ø-gruppen Truong Sa

I løbet af januar og februar har Kina sendt flere og flere flådefartøjer til farvandet omkring Spratley-øerne eller Truong Sa, som vietnameserne kalder dem.

Malaysia, Filipinerne og Taiwan gør også krav på øgruppen og hidtil har disse 3 lande og Vietnam haft militære garnisoner på hver deres øer, mens Kina ikke tidligere har bakket sine krav op med militær tilstedeværelse.

Kina og Vietnam er i konflikt om 2 øgrupper i det Sydkinesiske øhav: Paracelsus øerne (Hoang Sa) i nord og Spratley øerne (Truong Sa) i syd. Kina skaffede sig kontrol over Paracelsus øerne ved at fordrive en garnison fra Saigon regeringen i januar 1974, men har ikke tidligere foretaget militære skridt rettet mod Spratley øerne.

Når kineserne netop nu optrapper konflikten mellem de 2 lande hænger det formodentlig sammen med udviklingen i Kampuchea.

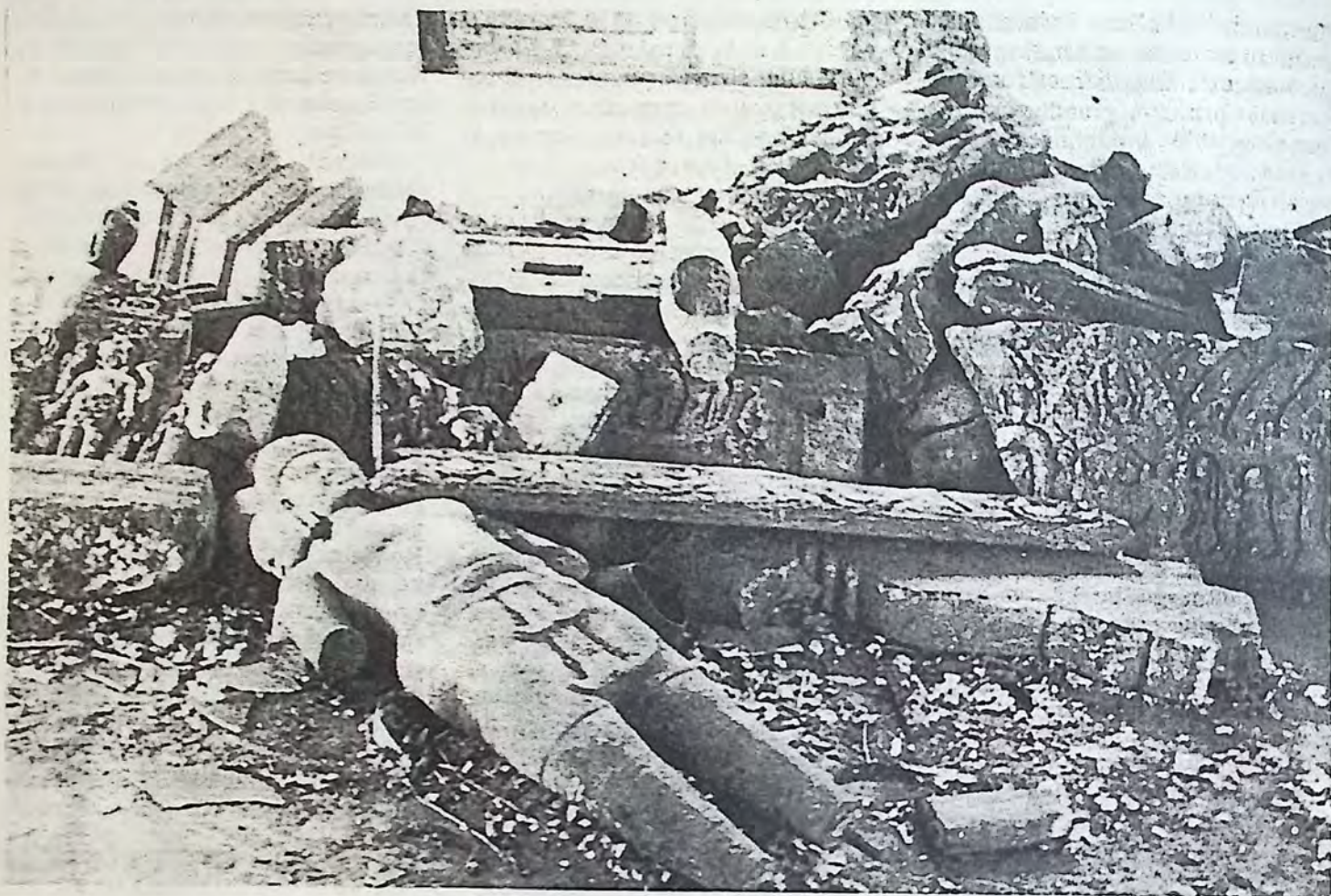
34 hjælpeorganisationer angriber den vestlige Kampuchea-politik

34 hjælpeorganisationer mener, at den vestlige anerkendelse af den kampuchianske modstandskoalition, hvor Khmer Rouge udgør den stærkeste part, bidrager til at gøre det lettere for Khmer Rouge at vende tilbage til magten i Kampuchea.

Der er netop udkommet en bog, støttet af disse organisationer og skrevet af en repræsentant for den britiske private hjælpeorganisation OXFAM, hvor det anbefales at hjælpepen til Khmer Rouge trækkes tilbage og i stedet kanaliseres ind i Kampuchea. Derfor har de samme organisationer for nylig henvendt sig til EF og anbefalet, at EFs anerkendelse af modstandskoalitionen ophører, og styret i Phnom Penh anerkendes i stedet.

De 34 hjælpeorganisationer er private/ kirkelige organisationer med sæde i Vesteuropa, Nordamerika, Australien og Japan. Den nyligt udkomne bog hedder »Punishing the Poor: The International Isolation of Kampuchea.« Forfatteren til bogen er Eva Mysliwiec fra OXFAM.

Forhandlingens time er slået

Mange dygtige politiske korrespondenter har allerede i detaljer analyseret de signaler, der er udsendt i anledning af de forestående forhandlinger om Kambodias fremtid. Jeg skal ikke her gå disse skarpsindige kommentatorer i bedene, men blot henlede opmærksomheden på den kambodianske side af sagen og på de langtrækkende konsekvenser en hvilken som helst international aftale vil kunne få på dette sønderlemmede land. Denne artikel omhandler ikke kompleksiteten i de forestående forhandlinger, men beskæftiger sig med fremtiden efter bilæggelsen. Jeg vil med et tilbageblik forsøge at sætte forhandlingerne og deres omskiftelser i relief

*Af Serge Thion, Det
Nationale Center for
Videnskabelig Forskning*

*Upubliceret manuskript,
Paris den 7. juli 1987*

Allerførst skal det slås fast, at den nuværende opdeling af Kambodias politiske kræfter i fire såkaldte »fraktioner« måske slet ikke er så repræsentative for de politiske følelser, der rører sig blandt menige kambodianere. Sandt at sige har hverken kambodianere inde i landet eller i Thailand noget valg, når det gælder politisk tilhørsforhold. Det afgøres af deres faste eller midlertidige bopæl. Folk, der ønsker at tilslutte sig en anden politisk gruppering, bliver nødt til at flytte, og det kan kun lade sig gøre, hvis man har penge nok til at slippe bort ved bestikkelse. Har man ikke det, er en flytning risikabel, til tider farlig og ikke sjældent døde-

lig. De store folkevandringer, der fandt sted efter januar 1979, havde flere årsager, men de væsentligste var jagten på fødevarer og genforening af splittede familier. Politiske tilhørsforhold rangerede temmelig langt nede og blev ofte fortrængt af mere øjeblikkelige behov. Et typisk eksempel herpå er de mange tidligere embedsmænd og militærpersoner, der – med militante nationalistiske udtalelser – forlod landet for at skabe sig en ny tilværelse i det fremmede, hvorved de mistede enhver mulighed for at øve reel indflydelse på den politiske udvikling i deres land.

I de PRK-(Folkets Revolutionære Parti)-kontrollerede områder, som omfatter størstedelen af det land, franske geografer kaldte »Det frugt-

bare Kambodia«, d.v.s. den indre folkerige del, hvor man dyrker den klæbrige, proteinrige ris – er den politiske valgmulighed begrænset til ét parti, nemlig Folkets Revolutionære Parti under ledelse af den skyggeagtige Nationale Enhedsfront for Kampuchéas Befrielse, grundlagt den 2. december 1978. I slutningen af 1981 skiftede den navn til Solidaritetsfronten til Opbygning og Forsvar for Moderlandet Kampuchea. Set med historiske øjne er PRK tydeligvis arvtager efter det gamle kambodianske kommunistparti, som blev grundlagt under samme navn i 1951. Senere – sandsynligvis i 1967 – blev navnet som bekendt forandret til Kampuchéas Kommunistiske Parti og dets

grundlæggelse ændret til året 1960 af den daværende generalsekretær Saloth Sar alias Pol Pot. Dette parti erklærede sig opløst i 1981, skønt det i virkeligheden er selve ryggraden i »Khmer Rouge« bevægelsen, som stadig er spillevende.

For at understrege lovligheden af deres intervention samtidig med at de ønskede at fremhæve deres samhørighed med det broderlige kambodianske parti, arrangerede vietnameserne i dagene inden Phnom Penh's fald en PRK-kongres, så dette parti kunne fremstå som et legitimt barn af det gamle Indokinesiske Kommunistparti i modsætning til Pol Pots bastardparti. Forsøget på at genopbygge det Kambodianske Parti fra bar bund kunne være emnet for en fascinerende historie, men det er ikke min opgave her.

Alle tidligere lærere i Kambodia – mig selv inklusive – har til tider oplevet den meget stærke passive åndelige modstand fra mennesker, som beskytter deres indre tankeverden ved udenadslære. Intellectuel eskapisme og passivitet er to almindelige forsvarsmekanismer, som Khmerer benytter, når de ikke vil engagere sig i en sag, de ikke selv brænder for. Men under alle omstændigheder kan klasseværelseskommunister ikke regnes for rigtige kommunister.

Resultatet er at flere og flere ikke-kommunister har fået sæde i Phnom Penh-administrationen – både i Partiet og i regeringen – ja, helt op på ministerplan. Visse observatører har undret sig en del over, at afløserne for omgrupperede veteraner, som havde tilbragt årene 1954-1970 i Vietnam, ofte var tidligere lokale Khmer Rouge ungdomsledere, hvis tilstedeværelse således stemplede Heng Samrin-administrationen som »en fortsættelse af Khmer Rouge«. Dette er et begrænset, hvis ikke ensidigt synspunkt. Selv om man ser bort fra hvor ubetydelig en rolle disse mennesker har spillet under Pol Pot, må en helhedsbetragtning tage højde for en endnu bredere tilgang af tidligere ikke-kommunister til magtens cirkler. Samtidig udfolder der sig en meget speciel form for økonomi i Kambodia, en »socialisme« uden nævneværdig statsindblanding, og med døren til Verdensmarkedet vidt åben. Tidligere var det grænsehandelen med Thailand.

Denne lange udvikling får mig til at tro, at det politiske fodslag under PRK ikke er så taktfast, som det kunne synes. Partiet er tydeligvis langt fra at være homogent – alene den ikke-kommunistiske del udgør en stor og forskelligartet gruppe. Socia-

lismen i Kambodia har fået et meget dårligt ry efter at være »praktiseret« af Pol Pot og proklameret af vietnameserne og deres allierede. I en situation præget af politisk åbning og kappestrid mellem partierne, måtte PRK foretage en drastisk revision af sit program for ikke at skrumpes ind. PRK måtte måske gå så vidt som til at indføre en reformistisk socialdemokratisk linje, hvilket jo faktisk skete i det gamle Pracheachon Parti. Dette parti kunne være blevet en betydningsfuld magtfaktor i Kambodia, hvis ikke kongen i sin tid havde ændret spillereglerne – for ikke at nævne den grusomme undertrykkelse.

Grænsesituationen

Udtrykt i tal udgør befolkningen i grænseegnene en meget lille del sammenlignet med befolkningen inde i landet – omkr. 250.000 imod 7 millioner. Disse tal er naturligvis ikke efterprøvet, men tjener blot som forholdsoptelling. Det kunne se ud som om disse mennesker – i tilfælde af en evt. politisk løsning – ikke ville komme til at spille nogen nævneværdig politisk rolle, når de var blevet flyttet tilbage til deres oprindelige hjemste-

der. Men det væsentlige ligger ikke i antallet, det ligger i de politiske partiers potentielle tiltrækningskraft, eftersom de har opereret i grænseområderne siden 1979. Måske får de lov til at slå sig ned inde i landet under en kommende valgkamp.

Flere interessante forhold må fremdrages. Først må man huske, at selv om der herskede en situation af teoretisk frihed, hvor partierne kunne have udviklet deres egen profil, er grænsesituationen blevet holdt under skarpt opsyn og faktisk drastisk kontrol af de thailandske myndigheder, hvor militæret har det afgørende ord at skulle have sagt.

Derfor er det ikke så underligt, at intet politisk parti så dagens lys. Den militære og civile grænsbefolkning havde simpelthen kun tre valgmuligheder. De kunne kun stemme på repræsentanter for de politiske regimer, som havde styret Kambodia i de sidste 20 år. I kronologisk rækkefølge drejer det sig om: Sihanoukisterne, Lonollisterne og Khmer Rouge. Højest sandsynligt kunne adskillige have tænkt sig nye alternativer, eftersom alle disse tre regimer er endt i sørgelig fiasko, og samtidig var mange mennesker enten personligt eller gennem deres slægtninge blevet påført store lidelser under en eller flere af de ovennævnte regimer. Man skal ikke tro, at resterne af disse herskende klasser er i stand til at rejse de store forventninger. Dette er et faktum, som er blevet totalt negligeret af de folk, der - for at realisere egne diplomatiske mål - installerede den såkaldte koalitionsregering, som i virkeligheden var fuldstændig vedstyggelig for i al fald to af dens komponenter og af forskellige grunde for størstedelen af de tre fløjes græsrodsbevægelser. Koalitionsregeringen var en død hest allerede, inden den indledte sin skyggetilværelse, og end ikke vedvarende pisk kunne få kræet op at stå.

Khmer Rouge

Lad os gå systematisk frem. Først Khmer Rouge. Det tætte og hemmelighedsfulde slør, som Khmer Kommunist Partiet altid har hyllet sig i, er stadig intakt eller snarere blevet endnu mere uigennemtrængeligt pga. tilstedeværelse af det thailandske militær, der agerer som en fæstningsvold mellem Khmer Rouge og den vestlige verdens »humanitære« hjælpeorganisationer. Hverken personer fra FN eller frivillige organisationer får adgang til lejrene, og somme tider ikke engang lov til at nærme sig dem. Disse organisationers aktiviteter udfolder sig i en afstand af 2-3 kilometer fra lejrene, og i de fleste tilfælde får de ikke engang tilladelse til at komme i nærheden af lejrene. Forsyningerne til civilbefolkningen skal overgives til

Oplysninger, sivet ud fra »Lejr 8« røber en meget spændt situation mellem hovedparten af de civile og Khmer Rouge-administrationen. I begyndelsen af 1987 måtte Khmer Rouge beskyde lejren for at forhindre opstand og kvæle kravet om overflytning til andre lejre som fx. »Lejr 2«. Interne kilder oplyser, at 3/4 af befolkningen øjeblikkeligt ville drage bort, hvis de fik mulighed for det. Dette viser, hvordan det står til med den såkaldte »ændring« af Khmer Rouge-metoderne.

Det man bør mærke sig er i hvor høj grad hemmelighedsfuldheden anvendes som et redskab, som en politisk aktionsform. Hør f.eks. hvad Partiets mand no. 2 Nuon Chea udtalte herom i 1978: »Nu (d.v.s. i Pol Pot periodens blomstringstid) kæmper vi åbent og hemmeligt, men med den hemmelige kamp som basis for vor kamp ... Hemmeligt arbejde er fundamentalt i alt, hvad vi gør ...

KPNLF

Lad os nu gå over til KPNLF. Samtaler med almindelige flygtninge viser, at folk i KPNLF-lejrene, d.v.s. oftest fra »Lejr 2«, er temmelig ligeglade med de uenigheder blandt lederne, som med mellemrum dukker op i Bangkok-pressen. Folk »tilhører«, på en yderst traditionel måde, én bestemt lejr, som siges at følge den ene eller anden »chef«. Dette giver ikke de store muligheder for politisk valgfrihed, da »afvigere« i mange tilfælde er blevet gennembanket eller kastet i lejrens fængsel, hvis deres kritik mod lederne er blevet alt for højroret.

Som så ofte i Kambodia har befolkningen en tendens til passivt at acceptere deres selvbestaltede ledere.

I KPNLF findes to slags ledere: Krigsherrerne og de tilbagevendne. Krigsherrerne er produkter af den komplekse situation, der har hersket ved den kambodiansk-thailandske grænse siden 1960'erne, da smugleriet udviklede sig til en betydningsfuld og indbringende virksomhed takket være nationaliseringen af udenrigshandelen. Med op- og nedgangsprioriteter holdt denne situation sig selv under Pol Pot, men fra 1975 blev den yderligere kompliceret, da flygtningene fra det indre Kambodia ankom. De var ikke altid velkomne, og nogle af dem vendte sig mod »ukontrollerede elementer« for beskyttelse. Smuglere forvandlede ikke sjældent til banditter for at beskytte deres handel, og de indtog efterhånden gunstige positioner i kontrollen af de enorme ressourcer, der tilflød grænseegnene under det internationale nødhjælpsarbejde i 1979. (Se: L. Mason og R. Brown: »Ris, rivalisering og politik styrer hjælpearbejdet i Kampuchea«. Notre Dame Press 1983. For øvrigt en langt bedre bog end Shawcross-bogen).

Den vældige tilstrømning af flygtninge gjorde det muligt for smuglerbanditterne at opkaste sig til krigsherrer med egne private hære, mægtige kontante indtægter og et godt omend til tider konfliktfyldt forhold til thai-hæren. - Så ankom »de tilbagevendne«, hovedsagelig tidligere officerer fra Lon Nol hæren, der overvejende havde været i exil i USA. Skønt deres militære løbebane sædvanligvis havde været ret kortvarig, prøvede de at nedsætte sig som de »fødte« ledere af en kommende oprørsstyrke, idet de slog på deres tidligere uddannelse og status.

Det interessante er imidlertid, at der under de rivaliserende ledere ikke sjældent findes et lag af kompetente kadrer og administratorer. Begavede og initiativrige folk, som - under de givne omstændigheder - har ret god fod på situationen i lejrene. De står flygtningene nær, de kender deres situation og kunne, hvis de fik lejlighed til det, udgøre en temmelig kompetent ledelse. Men deres underordnede status forhindrer dem i at spille nogen rolle i en yderst tiltrængt reform af KPNLF-systemet.

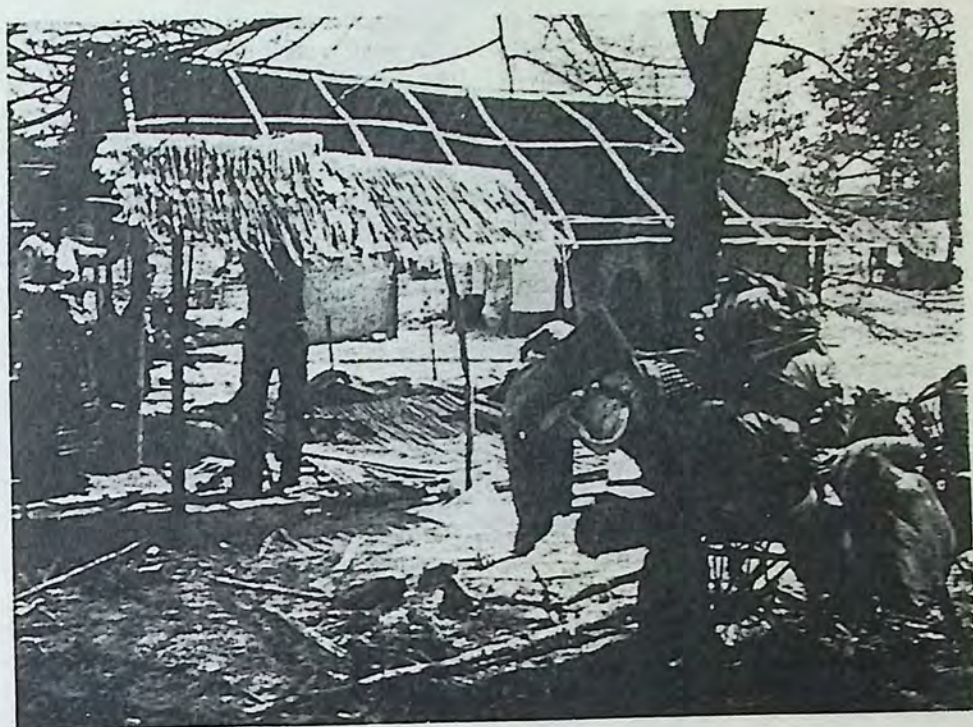
Øjensynlig indgår spørgsmålet om demokrati aldrig i KPNLF-elitens tankebaner. Ordet er kun til »udvortes brug«, idet Fronten siges at stå for vestlige politiske værdier. Men ideen om at indføre demokratiske principper i Frontens interne arbejde forekommer alle implicerede fuldkommen naragtig. Demokrati er ikke aktuelt nu, lyder argumentet, det vil svække vores kamp mod fjenden. Man nærer åbenbart ikke den fjerneste tillid til, at den demokratiske proces kunne medføre en politisk styrkelse. Det, som i 1970 på overfladen lignede en proces, der sigtede på at eliminere det gamle kongestyre i Phnom Penh og erstatte det med en borgerlig revolution med demokrati som fundamentet og som kilde til legitimitet, er fuldstændig gået i glemmebogen. KPNLF's politiske arbejds metode er i allerhøjeste grad en tilbagevendende til kambodiansk politiks gamle traditionelle mønster med magtfulde ledere omgivet af lydige undersåtter. Ledere, der bekæmper hinanden for at opnå højere status og som angler efter udenlandsk støtte. Det lugter af konservatisme i dette ords egentligste betydning.

Sihanouks gruppe

Sihanouk-gruppens voksende succes i de senere år bunder først og fremmest i, at det ikke er lykkedes de to øvrige grænsegrupper at tiltrække sig spontan støtte. Dette afsløres af det faktum, at denne gruppe i mange år blev ledet i Thailand af en velkendt politisk skikelse, som gjorde sig bemærket i både Sihanouk- og Lon Nol-perioden, nemlig In Tam. I april

1975 flygtede han til Thailand med en intakt militærstyrke og blev først i 1983 afløst på slagmarken af prins Norodom Ranariddh. Også i denne gruppe har der været lederkonflikter, men prins Sihanouks autoritet forhindrede dem i at vinde overhånd, og det er ikke overraskende, at Sihanouk-gruppen fremtræder både som den bedst organiserede og mest effektive. Den var da også den eneste gruppe, som gik til modangreb, da vietnameserne angreb grænselejrene i 1985.

Den har ikke noget egentligt politisk program ud over »Kongelig Udstråling«. Men det skulle jo også være tilstrækkeligt. I alle sine politiske taler og skrifter forsvaret prins Sihanouk trofast sin tidligere politik.

Nyankomne kampuchanske flygtninge i lejr nr. 2. FOTO: Søren Ingvarsson.

KPNLF-soldater ved grænsen. FOTO: Søren Ingvarsson.

Behov og planer

Ingen bør lade sig overraske af min konklusion, at langt den overvejende del af kambodianerne – uanset deres tilhørsforhold – er tilhængere af traditionelle politiske former. Den dybere forklaring herpå er nok, at landet endnu ikke har oplevet nogen virkelig social og økonomisk modernisering, det biprodukt, der sædvanligvis følger af en forøget udnyttelse af såvel de menneskelige som naturens ressourcer med høj intensitet og massiv kapitaltilførsel. Kambodia er med sin forældede eksport af ris og gummi og med sin meget lave produktivitet i landbruget stadig et uland, selv

om kambodianere prøver at tro det modsatte. En fredelig løsning – hvornår en sådan så end måtte komme – kunne måske alt efter omstændighederne medføre en økonomisk krafttilførsel for en rekonstruktion og modernisering af produktionen. For at sikre den politiske stabilitet og for at åbne vejen for en sådan økonomisk proces ville det nok lønne sig at se sig om efter et nyt politisk system, hvori der var indbygget en relativ modernisering af adgangen til, udøvelsen og delingen af magten.

Serge Thion er en fremtrædende Kampuchea-forsker. Siden 1971 har han været ansat ved det nationale forskningsråd i Paris.

Han besøgte Kampuchea første gang i 1967 og sidste gang i 1981. I 1968-69 arbejdede han som gymnasielærer i Phnom Penh. I 70'ernes begyndelse kunne han som den eneste vestlige iagttager rejse rundt i de Khmer Rouge-kontrollerede områder i Kampuchea.

Udover at have skrevet adskillige artikler og essays siden begyndelsen af 70'erne, fortrinsvis til den franske presse, er Serge Thion medforfatter til flere bøger om Kampuchea, heriblandt "Khmer Rouge" fra 1981. I 1981 var han en af hovedoplægsholderne ved et Kampuchea-seminar i København, afholdt af Mellemfolkeligt Samvirke.

I denne fase må kambodianerne selv gå igang med visse nødvendige overvejelser. De kender nemlig kun alt for godt fejl og mangler hos de regimer, de selv har levet under. Man bør grundlægge nye institutioner og fremelske en ny politisk ånd for at imødekomme ikke blot de mange eksisterende partier og fraktioner, men også de nye som kan vokse frem, hvis khmererne generelt får frihed til selv at vælge. Sandsynligvis vil der i en åben kappestrid ske det, at mange af de nuværende politiske grupper enten vil falde fra hinanden eller blive betydeligt formindsket.

Andre ville måske vokse helt ud af proportion med deres evne til at løse landets problemer. Det er en absolut nødvendighed, at det er khmererne selv, som udformer disse nye institutioner, således at Kambodias meget specifikke politiske krav tilgodeses.

Disse overvejelser, denne søgen efter en ny »formel« skal og må finde sted *inden* en diplomatisk aftale kommer i stand, idet resultatet ellers kan blive, at Kambodia presses ned i

en færdiglavet ramme. - Desuden er der en fortræffelig grund til, at dette tankearbejde skal foregå *netop nu!*

Hanoi har nemlig afstukket et tidspunkt for tilbagetrækningen af sine militære styrker: Året 1990. - Tidspunktet er nok valgt som det tidligst mulige for, hvornår man kan forvente Heng Samrin-regeringen vil have trænet en troværdig hær. Vietnamserne ønsker tydeligvis en forbunds-fælle i Kambodia, en magt som er stærk nok til at garantere, at Vietnams sikkerhed ikke trues fra kambodiansk jord. På den anden side viser Hanois forhandlingsforslag - de være sig acceptable eller ikke - at Pham Van Dongs berømte ord: »Situasjonen er uomstødelig« kan modificeres. Vi har talrige beviser for, at vietnameserne aldrig har troet, at Kambodia var modent til et socialistisk styre - og denne opfattelse har været et stridspunkt mellem vietnameserne og det kambodianske Kommunistparti siden midten af 60'erne. Vietnamserne har heller ikke søgt at fremskynde kollektiviseringen af Kambodia, og de rørte ikke ved de omtalte handelskanaler til det frie Verdensmarked. Naturligvis begik de heller ikke den dumhed at prøve på at »vietnamisere« det kambodianske samfund, således som en vis middel-mådig krigspropaganda vil binde os på ærmet. De kontrollerer sikkerheden, en foranstaltning, som har vidtrækkende og til tider ødelæggende konsekvenser, men som - alt taget i betragtning - drejer sig om noget ganske andet. At tale om »folkemord« er helt uforsvarligt og ude af proportion. Disse påstande lanceres af ensidige mennesker, som har mistet følingen med Kambodias komplekse virkelighed. De vietnamesiske kommunister kender udmærket Kambodia og har allerede to gange trukket sig ud: i 1954 og i 1975. De gik ind i Kambodia, fordi de havde enhver tænkelig grund til at formode, at hvis ikke de gjorde det, ville andre direkte eller indirekte invadere landet og herfra rette angreb mod Vietnam. Alt dette er indiskutable kendsgerninger.

Når vietnameserne gentagne gange har forpligtet sig til et bestemt tilbagetræknings tidspunkt, både over for deres egen befolkning (og krigen er yderst upopulær i Vietnam - især i Sydvietnam) og over for deres kambodianske allierede, så betyder det, at de forestiller sig én af to muligheder: Enten vil der i 1990 være truffet en international aftale - eller også vil der ikke være truffet nogen aftale. Hvis ja, vil den omfatte en art garanti for Vietnams sikkerhed. Kambodia vil da være en slags neutralt land med en ikke-socialistisk økonomi, og blandt landets politiske kræfter vil der være folk, hvis magt og indflydelse har rod i deres alliance med Vietnam. - Men den anden situation: Ingen international aftale - er også en mulighed. Visse kommentatorer, omend det er et fåtal blandt eksperterne, hævder, at vietnameserne i så tilfælde ikke vil trække sig ud. Men hvis det var vietnamesernes hensigt, havde de ikke forpligtet sig så benhårdt. Et løftebrud vil medføre tab af ansigt, en øget international fordømmelse, en yderligere forhalning af den økonomiske genopretningspolitik, en stigende utilfredshed i Sydvietnam og mere uro i Kambodia - en hel række faktorer, som set med Hanois øjne må være mere end uønskede.

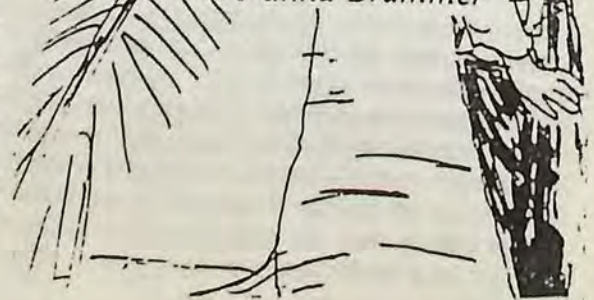
Derfor skal vi være på det rene med, hvad der vil ske, hvis vietnameserne trækker sig ud, *inden* en international aftale er blevet indgået. Hanoi kan muligvis kun forestille sig en udgang: Kambodia som et stort kaos! - Hvor stærke Hang Samrins væbnede styrker end måtte have vokset sig, ville de aldrig kunne besejre Khmer Rouge. Kampen om den endelige magt vil intensiveres - ikke blot mellem Khmer Rouge og Phnom Penh-styrkerne, men også mellem Khmer Rouge og de øvrige koalitionsregeringspartnere. Den mest logiske udgang peger endda mod en stiltende alliance mellem disse koalitions-partnere og Phnom Penh-styrkerne for at få standset Khmer Rouge, der vil søge at tilintetgøre dem alle. Men krigslykken er lunefuld under sådanne forhold, og den mulighed kan slet ikke udelukkes, at Pol Pot-hæren generobrer Phnom Penh. Hvis dette skete, ville 2-3 millioner mennesker flygte til Vietnam - den eneste åbne flugtvej. Den vietnamesiske hær ville så igen intervenere, men denne gang med langt bredere støtte, fordi den internationale opinion ikke for anden gang vil tolerere Pol Pot-regimet. Kambodias politiske fremtid ville tegne sig som et ubeskriveligt grusomt billede, uanset det militære udfald af et sådant kaos, og det ville brændemærke dette ulykkelige land for tid og evighed.

Først da vil man med rette kunne tale om en grundlæggende ødelæggelse af Kambodia som nation.

Jeg vil understrege, at det rædselsvækkende billede jeg fremmaner - et blodigt kaos - er baseret på kendsgerninger. Det hører hjemme i de konkrete mulighedsregie. Jeg vil her henvise til fx. Beirut. Det gør en fredsaftale så meget mere påkrævet. Men dette forudsætter også, at ASEAN-landene opgiver deres maksimalistiske standpunkt om at forhandlingerne først skal finde sted *efter* tilbagetrækningen af de vietnamesiske tropper. Dette krav må de opgive til fordel for den mere realistiske holdning: At der skal foregå forhandlinger *sideløbende* med en tilbagetrækning! Dette understreger også behovet for interne forhandlinger khmer-partierne imellem - som skal holdes adskilt fra forhandlinger mellem de berørte magter. Det er ikke ensbetydende med, at jeg går ind for Hanois forestilling om, at det kambodianske spørgsmål skal løses af kambodianerne alene, og at Hanoi ikke har noget med det at skaffe.

Ingen nægter Kambodia retten til et selvstændigt politisk liv. Siden 1979 har den igangværende krig ikke gavnet nogen. De to parter står i øjeblikket ikke så langt fra hinanden. Den eneste virkeligt alvorlige hindring skyldes Kinas stædighed i Khmer Rouge-spørgsmålet og dets totale afvisning, når talen falder på afvæbning af de kambodianske modstandsgrupper. Man kunne forestille sig et kompromis, der f.eks. indebar en integrering af størstedelen af Khmer Rouge-styrkerne, mens visse ledere som Pol Pot og Ta Mok blev sendt i exil. Vestmagterne og ASEAN-landene kunne rent udfortælle deres kinesiske venner, at den nuværende Khmer Rouge-ledelse er uacceptabel ud fra almindelig retsopfattelse og sund fornuft. Det nyttigste, der kunne gøres nu, er at få indledt forhandlinger mellem Khmergrupperne for at prøve på at nå frem til enighed om et nyt politisk system i Kambodia. De mennesker, som nærer venskabelige følelser over for Kambodia, burde hjælpe med for at dette kan lykkes - og gøre det hurtigt, for tiden er ved at løbe ud.

Oversat og bearbejdet af
Nanna Brammer

Politisk forår i Vietnam

Av Kirsten Vagn Jensen

I 1975 stod de vietnamesiske kommunister som seirherrer efter 30 år med næsten uafbrudt kamp. Når de vandt, var det fordi de fra starten kombinerede den sociale kamp med den nationale.

Men de gamle, revolutionshærdede ledere, som havde aftvunget respekt både for deres diplomatiske og militære formåen, stod i 1975 med en næsten lige så overvældende opgave som under krigen: Millioner af krigs ofre, et ødelagt produktionsapparat og en befolkning, der havde levet under to slags samfundssystemer — alt dette skulle bringes til at fungere igen og helst trække på samme hammel.

Som om denne opgave ikke var svær nok, skulle Vietnam nu opleve konfrontationer med de gamle våbenbrødre, fra vest med Pol Pots stenalder-socialisme i Kampuchea og fra nord med Kina, som dybt utilfreds med sin sydlige nabo pressede på for at Vietnam skulle erkende sin klientstatus i forhold til Riget i Midten.

For at undgå en tofrontskrig med de to naboer besluttede

Først krig, så krise

Vietnam som bekendt i 1978 at rykke ind i Kampuchea for at afsætte Pol Pots folkemordsregime. Dette medførte international fordømmelse og økonomisk blokade af Vietnam, en blokade som stort set varer ved den dag i dag. Desuden en strøm af flyktninge, især i 1978 og 79.

Alt i alt betød denne udvikling at Vietnam kom ud i en svær økonomisk krise, specielt i perioden 1978-81. De store militærudgifter og den økonomiske blokade spillede naturligvis en rolle for krisen. Men mere og mere erkendte man i Partiet, at også de analyser og prioriteringer, man selv havde foretaget, havde været skæbnesvangre. Man havde for det første kørt videre med en slags krigsøkonomi; de ting, der blev anset for nødvendige, skulle produceres eller skaffes til veje uanset udgifterne. Desuden havde man ret mekanistisk kørt videre med en gammelsocialistisk opfattelse af sværindustriens afgørende rolle i udviklingsstrategien.

Reformkræfterne begyndte fra slutningen af 1979 at få vind i sejlene, især efter at man med succes var startet på det såkaldte kontraktssystem i landbruget i nord. Diskussionen bølgede. Ved Kommunistpartiets 5. Kongres i 1982 kom man så vidt, at landbruget fik 1. prioritet, mens forbrugsvarerindustri og eksportproduktion blev opprioriteret på sværindustriens bekostning. Heflige diskussioner foregik i hele perioden frem til næste kongres. Det viste sig lettere sagt end gjort at føre omprioriteringen ud i livet. Det er ikke ligetil at standse store prestige-projekter; de store investeringer skulle jo også nødig være spildt.

Perioden fra 1979 og frem til 1986, hvor den 6. Kongres fandt sted, blev kendetegnet af en lang, kompleks og bitter strid, for at bruge den ny partileaders ord. Striden kom til udtryk i økonomiske liberaliseringsforsøg, afløst af nye stramninger.

I 1985 forsøgte man sig med en reform af mere grundlæggende karakter. Målet var at afskaffe det statslige subsidiesystem af produktion og forbrugsvarer på en række dagligvarer. Reformen blev efterfulgt af en pengeombytning, som fik katastrofale følger i form af galopperende inflation. I første omgang måtte man genindføre subsidierne til de vigtigste basissvarer. Men målet er stadig at hæve de offentligt ansattes løn og ophæve subsidierne.

Selv om der således til tider er opstået kaotiske økonomiske forhold, er der i årerne foregået en stabil vækst i produktionen. Først og fremmest er det lykkedes at få fødevarerproduktionen op fra et lavpunkt i 1978 på 13 mill. tons til et foreløbigt højdepunkt i 1986 på 18,5 mill. tons. I samme periode er industriens produktion vokset med

Også Vietnam har sin glasnost, men revolutionsromantikken dominerer nok mer enn i Sovjetunionen. (Foto: Fredrik Wandrup)

■ ■ Kronikkorfatteren, dansk oversætter, forfatter og specialist på de tre indokinesiske land er akkurat nå kommet hjem fra sin femte Vietnam-reise. Da hennes siste bok om Vietnam kom ut for to år siden uttalte anmelderen i Danmarks Radio at den var «et hovedverk i dansk, i nordisk Vietnam-litteratur».

12 pct. om året, til trods for at mange fabrikker kører på halv kraft.

Striden mellem de reformvenlige og mere ortodokse kræfter fortsatte gennem hele 1985, hvor den største personudskiftning nogensinde i vietnamesisk politik fandt sted. Hele 12 ministre blev afsat. Da den gamle generalsekretær for Partiet, Lê Duân, døde, blev den meget ortodokse veteran, Truong Chin ny generalsekretær. Men ved den 6. Kongres stabiliserede de reformvenlige deres magt, idet den nye generalsekretær, Nguyen Van Linh, ofte kaldet «den lille Gorbachov», utvetydigt står for omstrukturering. Moi Doi på vietnamesisk. Sejren understreges af at andre reformvenlige beklæder nøgleposter, således Vo Van Kiet i Plankommissionen og Vo Chi

Vårvær også i kommunistpartiet

Cong som præsident. Men Vietnams kommunister, der altid har været kendt for deres pragmatik og evne til at «gå på to ben», ville dog ikke ligne sig selv, hvis de ikke som ny statsminister efter Pham Van Dong havde valgt en hårdet gammel revolutionær, Pham Hung, der igennem mange år ledede molstandskampen i Syd.

Alle går ud fra at forkortelsen N.V.L. under små, men vigtige artikler i partidagbladet Nhan Dan, står for Nguyen Van Linh, den nye generalsekretær. Her huffletter han især partikadrers korruption og magtbrynde. Det rammer selv ministre. Men også almindelige læsere fremfører klager og kritik. Ja, om det så er Hærens dagblad så svinger man pisker over officerer, der misbruger deres magt.

Men der er langt igen. Århundreders indarbejdede confucianske leveregler er ikke sådan at smide over bord, ej heller den marxistisk-leninistiske arv fra de sidste årtier. De mest utiltalende sider af det kinesiske og sovjetiske system, overvågning, stramme uskrevne love om hvad kadre kan tillade sig, mangel på personlig frihed — alt dette lever stadig videre på trods af alle erklærede reformer.

Det diskuterer jeg især med dem,

der er højt på strå i Vietnam. Hvor de fleste glider af, når jeg angriber denne side af den vietnamesiske virkelighed, oplever jeg at få en rigtig diskussion

Overvåkingen og tvangen består

med udenrigsminister Nguyen Co Thach. (Han er nu avanceret til fuldt politbureau-medlem, hvad der virker yderst lovende for udviklingen.) Vor samtale starter med lidt gemyttlig drilleri fra min side, om hvorfor han ikke har besvaret et brev fra den og den dato. Da han hævder ikke at have modtaget det, resumerer jeg kort indholdet, der nok en gang drejer sig om genopdragelseslejligheder.

Thach forklarer ivrigt om den seneste frigivelse af 486 personer og forsikrer at ved den tilstundende Tet-højtid vil yderligere godt 1000 af Thieu-regimets høje officerer og embedsmænd blive frigivet. (Et UPI-telegram fra 12.2. bekræfter oplysningen.)

Han benægter kategorisk at losladdelsen hænger sammen med Amnesty International's kampagner. — Når bunker af breve konciperes over nøjagtigt samme skabelon, tillægger vi dem overhovedet ingen betydning. Og fortsætter:

— Vi føler os dybt uretfærdigt behandlet, når nationer, der efter 2. Verdenskrig oplevede masselynchninger, hårfalklipninger o.l. skal komme og fortælle os, at vi ikke har handlet human. Hvor gammel var Hess, da han døde i Spandau-fængslet? Hvor længe har man ikke drevet jagten på en Klaus Barbie?

— Nu er vi gået ind i et samarbejde med amerikanerne, for at finde deres MIA (Missing in Action). Da jeg havde holdt et to timers møde med USA's udsending, fhv. admiral Vessey, og fulgte ham hen til den der derovre, spurgte jeg ham til sidst: «Synes De ikke det er mærkeligt, at vi har talt i to timer udelukkende om de mulige jordiske rester af godt 1900 savnede amerikanere? Men ikke en lyd om vietnamesiske savn og lidelser. De turde være af en helt anden størrelsesorden, men ingen spørger til dem!»